اگر فردوس بروئے زمین است
ہمین است و ہمین است و ہمین است

223
Acc 4497

کتاب ہٰذا

قصہ شاہ بہرام

موسوم بہ

بہرام گور

حسب فرمائش

غلام محمد نور محمد تاجران کتب

مہاراج رنبیر گنجبازار سرینگر کشمیر

درسال ۱۳۶۴ھ بزیور طبع محلّٰی گردید۔

(کاتب محمد حسن وفائی کشمیری)

نور محمد تاجر کتب نے سرینگر سے شائع کیا۔

در مطبع

چھاپ غلام محمد نور محمد

OFFICE OF THE J. & K. ACCADEMY OF ART CULTURE & LANGUAGES
No. 1222
Date
ENCLOSE

گر فردوس بر روی زمین است
همین است و همین است و همین است

الحمد للہ و المنۃ

اندرین زمان میمنت اقتران قصۂ عجیبہ و غریبہ ہذا از تصنیف لطیف مولوی احمد اللہ صاحب ساکن موضع ہاکہ بارہ تحصیل خاص المسمّٰی بہ

ہشت بہشت

بزبانِ کشمیری

حسب فرمایش تاجرانِ نامی غلام محمدؐ و نور محمدؐ حنفی کشمیری تاجران کتب مہاراج رنبیر گنج بازار سرینگر کشمیر

در سنہ ۱۳۴۶

در مطبع رفاہ عام پریس لاہور میں باہتمام مولوی نور الحق چھپا

(جملہ حقوق محفوظ)

اعلان :- از ہر قسم کتب کشمیری و اردو و عربی و فارسی وغیرہ از دوکان غلام محمد نور محمد بقیمت نقدی بارعایت و بذریعہ وی پی مل سکتے ہیں۔

بنزہ بن یافت در بخت
سوی درگاہ خود مہ ماوم ورت
زہ مہ گر افتہ بندہ پیھُن چانوی
دردم دم زہ سجدہ گریانوی
روسیاہ ماہیماہ بو عاصی ٿیُن
خوار واتر بو از معاصی ٿیُن

رحمتن چان دل بہ کرم مہ زیاد
کار و اطوار بدکرم مہ زیاد
رحم کرم زہ پیھو ک غفور و رحیم شاد
شافع احمد آن رسول کریم
بندہ احمد زہ ٻیاہ پیھو غم ز گناہ
شافع عاصیان زہ پشت و پناہ

در نعت حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

۲

بسم اللہ الرحمن الرحیم

ای خداوند آسمان و زمین — پیدہ عالم کروت بصد تزئین
خاک از مردمان کرُت بہتر — آسمان از خور و مہ و اختر
بود و نابود ٿی انت بوجود — ذرّہ ذرات ٿی کنوی بسجود
از سیہ خاک ٿی کرت صورت — بیہ طاقت زہ خاک کرہ نس نت
عقل بیکار چانہ کارہ نشن — ناتوان و ضعیف بارہ نشن
صدفن جای پھُکُ وان بجر — از صدف پھُمک کڈان ٿی گوہر
یس گھری خوش منن زہ دک شاہی — یس گھری خوش منن زہ نک شاہی
پتہ آسک نہ بر و نہتہ آسوک ٿی — عالم الغیب بیگمان چھوک ٿی
زندہ مردہ نہ مردہ ٿی زندہ — پھوک کران چھوک ہمیشہ پایندہ
زہ بقا در فنا جہانس راہ — معنی لا الہ الا اللہ
چان قہرن ستھاہ کر مردود — چان مہرن ستھاہ بخش مسعود
بو نہ منحوس چھوس سعید کروم — از کرم دور از وعید کروم

سرور پاک احمد مرسل
سوی چہ محبوب فضل و اکمل
نادیں سرمہین سوربرشاہ او
شمع محفل سری نشہ پیرار و
شمع سفینہ بن ستری کرو دن انوار

صاحب تاج و صاحب معراج
انبیا و اولیا ایش محتاج
ہیچو مہ ان بجیب زو صفیش
سر سلیم سوی برتن نعت ز و صفیش
وصف آن شہنشہ کسی از شمار بیرون
یاد بر دی میں نون سہ کرو نا کون
چار پار سون چار یار او
حضرت ز شان سیلی دار او

زہ چہو کس نکاہ نہ زی بابین تہ پٹین اول تمہ مپیں رشتین
بہ رہ دم رفق چہ زخنہ زہ زی تہ زی کسعوم دپیم ن زحک
زہ چہ چہ زمینب زہ ریشتی دہ مشکل زمین زلیم
نمیہ مشکل شکوہ سرو دم زوان مشکوی زبن باعہم
زرا عفوی زمین فعل

یار اول لقب رتبس بو بکر	شہر صدق اندر شاہ لش و فر
شاہ عادل عمر بعدل رئیس	ژ بابہ تہنری نشہ ژلوی ابلیس
صاحب شرم حضرت عثمان	جمع کرہ ون سو نامہ سبحان
باب علمک یقین علی ولی	از زہ شرع بای او نہ ڈلی
بیجد وعد صفت یمن ژورن	بسلیمان مور کتو دورن
رضی اللہ زان ہمہ ہر حال	کیاہ کرک وصف کیاہ چہو میا و مجال
بندہ احمد رما گہرک زابیشان	بہ بہشت خدا ازک زلیشان
دوست تہا و کن بجان خودیم چار	کاسہ ون تم چہ نارہ کوی آزار
تم چہ اکرم تہ محترم بہتر	پٹ متن پر درود شام وسحر
التجا کر بحضرو لولاک	شاد سپنک اگر زہ چہک غمناک

سرعہ سر یوم بعہ سے ییار
وعدہ ومی نین سرہ دمہ ابار
زرا عقت می کی
زہ برا اجابہ سہمسہل
سمیت ییحی ہمہ
جمع زہ زکاسو مہر
مہ آمینس

۳

التجا بحضرت رسالت مآب صلی اللہ علیہ وسلم

زہر مرسل زہ چہک افضل	مہ آئینس زہ کاسوم مل
زخوبان جہان اجمل	مہ آئینس زہ کاسوم مل
زہ چہک برتر تہ زی بہتر	ہمہ مہنر زہ نش کہتر
مکمل ژی زہر اکمل	مہ آئینس زہ کاسوم مل

آمینو فریاد من گوشن
زہ نش حاجات من روشن
مراد دل بہ کہ جل جل
زہ چہ کی بہ م ھوش ییابک
کردم می پای چہو س پہ بابک
شفاعت کوی زہ عاصم زل
بو دا لس نفس و شیطان تا وا ون

الم ہم چہ کار زہ ظلمت ول
الم ابا ناک زہ کاسم مل
الم آئینس زہ کاسم مل دینک ژور
بہ ہو احرص کرہ س دور
زراہ راست کمراہ اس ادال
سماہ طعن کروس اذال
الم آئینس زہ کاسم مل

کوہ و دشتن اندر ہوا فیران
دریابان تتی کہست بیزان
وارہ پاٹھ بوز پارہ ہو یا کٔن
اکہ بیت بوز ژان سو گورن کٔن
کور پیہ آسی سو زور آوار
زرہ پا آسہ بو کران تتی زار
کرہ پیٹ مرنہ زٕ ژھان یمہ گور
ون نہ مارکی زندی زنکی زور

از صبا تہ تز بو آسو دوان
اکی گرہ آسو خاص زٕ ان ایمان
ساس گرٲس باد بیلی آسی
لُٹ طبیر طبیر طبیرہ منٔز
بیل گوران منٔز زٕ جانوران
ژھُوانی سو گوری منٔز زان

گدا بوچھوس زٕ ہ چھک سلطان غلام احمد مہ ت برتل	چھہ درگہ چانہ عالی شان مہ آئینس زٕ ہ کا سُمہ مَل

آغاز داستان بہ تخت نشستن بہرام گور و سگار کردن با دل آرام و بنا ہی خورنق

بعد ازین روز بوز قصّاہ جان — بیٔ کرانی چھہ اوستاد بیان
چونکہ بہرام گور گو مشہور — عالمس منز روی او پر نور
از جہان سوی آخرت تس ہول — گوتہ بر تخت بیوٹ باصد ہول
رام عالم کُرن بعدل و کرم — دوستن خوشیہ دشمن پیو غم
رای بد آسن یس سو خوار کرون — نیک دل صاحب وقار کرون
بر رعیت تہوی کرون احسان — عاجز و مستمند گے شادان
ظالمن ظلمسی کرن نم رٹ — رائہ ہون نشہ رہاگی کٹ
شاد دل آسو بادہ نوش کران — عاقلن سیت بوز روز بران
باطرب آسو مطربن سیتی — دیار بخشان منٔز سو بُو کیتی
آسو رغبت منٔز لبوی سگار — گورخر مارنی منٔز بو کار
گورخرنی سو آسو مارانی — بجید وعد سو خون مارانی

رانہ پیٹ داغ کرتھ تہ ونہ تو ر وک
داغ تمہ ہ کی ارتھ و دیوان انہا وک
داغ تش ہ کی ارنہ تی جہان ان
بعد از ان کرتھ تی بو داغ ان
داغ سرو ران بنا منز داغ بجان
سرو ران کرن سو داغ نجات
سو سرو ران سو رنی سرمرات

نوبہ نوشہ سرس ازان لوبہ سرس کوتہ
وچھین سرن بعد سرس بو سرش برام
ہا سرس سرو زٕ ونی سرکرن خان دوران نام
ستہ سرو زٕ ونی آسو سیلان بادہ بیہ تیر خنجر
تاج بادہ وانی تیر بوچھ تاج روان
بر شہران بادہ آسی تیر و روان

گورخان گرچه داغ برگوران گرد هم گور داغ گرد بران
یعنی یم دنهن ہتو سوی گالو از سر تخت زیر خاک سووالو
دلبر آئس تس چو ماه تمام سیت آسان نام دلآرام
آسو حسن وجمال تس بی حد عاشقش شاه بود صد در صد
آسو ببل بروی او چون گل موی تس پیچ پیچ چون سنبل
غیر اوشاه بو گهران نه بصید دل بزنجیر موی وعشقش قید
بونه آرام جز دل آرامش سیت آسان ز صبح تا شامش
ہیچو پروانه بر شمع مشتاق عقله اندر سه هفت آئس طاق
کرتهن زود حکم عالی تام در خورنق لکهن دو دل آرام
یعنی بهرام و دلبر بهرام صید و ہم صید گه کرن ہمام
پیهو خورنق بقصر شه را نام یعنی پس آسو خانه بهرام
آسو کرمت و وزیر بهرامن تس مدبر سو صبحنس شامن
پیهه دپان گور در پی گوران شیر ہوپٹ گرمس ہو بو دوران
مایل صید بو تهوی بهرام دو یه هفته گره نه آنان گام
آس سردار یم منس سیتی تهک ستاه پک پکی امس سیتی

هفت اقليمني هندن شاهن | نشه تم کر روانه نعمانن
پيش تنها وو شهن متاع کرام | هفت دختر اينو پئي بهرام
کي رضا رود هفت شاهه جهان | کوره ست هت يم آهي بس شادان
تنه رت آهي زونه ست هت يم | بسوي برج شمس هت وت يم
بنهاني درونِ خانه اينک | از پي شاه تم ششهانه انگ
تام نعمانني بنا کر جاي | بر لب جوي خوب و دل آراي
مرغزارے نشانهٔ جنّت | آبشارے سو بخشه ون فرحت
مرده زنده گهران تنت دانت | پير سپنان جوان تنت وانت
خوش پسند آسو کياه ڈلان هوا | سو هوا دردمندني چو دوا
بله نعمانني يه جايا خاص | ڈيٹهه درد دل کرن يه رايا خاص
انونه معمار کر بنا تعمير | يه گهري خرچ بودمي نه کيشر
نام معمار بوز شيدا آسو | عالماه تش بکار شيدا آسو
هچو گردون کرڙه ست گنبد | از ته آب سوي بنا تهد لد
آسنه کانسه از شهان تڙه جاي | روح افزاي در جهان تڙه جاي
آسو معمار سخت لاثاني | گو سو باني بحکم نعماني

رنگ الگ چتين ورزعفران ريحان
رنگ الگ کمن ورتر صندل دان
پانچو هفت گنج رنگ الگ باو نيلا
مقصانش جدا الگن تم زنگ
هفت گن گنبد بلند کرنه تيار
برون ودرون ودرون کرون زرکار
يم ورز خرچ کرده هفت عدد
ورنسي تام تم کدون گن گنبد
نم وار الگ روکرت تم دوه کي پور
گن گنبد جمعه کرنه يون کافور
اندمت پوز سيمه بسيار
رنگ زحل سيمهه پهو دريمهوار
هفت گن بيم يلم تم پيين
هفت ناهين تي مقام پيين

٦

هيچ جاياي نقش چاسه سري
شاه بهرامه سنده کاسري
شاه ستس زين بهارستان
ديکهه تي بگارستان
بتيرو ورخانه ايوان صياد
سنت ورخانه سيره نه ياد
وچهه يه شه صيد نقش و نگار
انکهار تش نه زوونه يم و لغب سار
يامه يوان نه پيس ازل صنعم خانه
سرکهه شاواي کم شين خاطر شاه
نپ سپس انه پالپکان يا صدا جاه
وچهن ناغ ودل سوره شمع بيمرج بيمار
شکه سينت گون جان ودل ايج

[illegible]

خوبتر و چهنه خانه شاهي	هچهه جنت نشانه شاهي
خوش سته گو چيت بنائي نو	جنتاه هو و چهون برت حور و
پيش رضوان آيه هوره دوان	زلفوي سيت آس خاك ڈوان
روي بر خاك عجز تهاؤك تام	مخته تارك زحقه بر بهرام
پرت اكس سيت عذر خواهي كرد	خير پاٹهاه برسم شاهي كرد
هوٹ بر تخت شاه بختاور	همنشين نش عروس نا دلبر
نعمت وكام تم لبون بتمام	هتونه فره نوي شراب اندر جام
مٿهو سه سير و شكارگاه و شكار	غم ژلس وا تو در كنارش يار
آفرينا نمود نغمانس	گاٹلس هوشيار دورانش
سر فرازي كرن من وارا	آسوم تر منوي تهتوي كارا
واره واره بوقت اسعد ژاو	پرت اكس گنبدس اندر پرچاو

درآمدن بهرام سعادتمند بروز شنبه در گنبد مشكين نزد دختر پادشاه هند

روز شنبه بگنبد مشكين	ژاو بهرام شاد دل نه حزين
دوه برون با غزاله هندي	به مي و مجلس و بخوشخندي
راژ هنر بتره گي دوهس بر نور	گيه غالب سو نور گو منور

٧

غزل از زبان خاتون هندي [illegible]

[illegible]

عذر خواهي ڪرن پيش پدر
حڪم چاوني رناه تا ناهي
پڇيو نه جاءِ نه ونوم شاهي
پيرڪ هي ڪان ڪريم ٿو نامت
ڏوهه سڀ ڦرت پڇاڙه ٿيو تامت
ٿي زر درگاهه حق پناه خواهي
پڇيو نه ڪهنهون مطاقت شاهي

[illegible]

دلبسنده بيدل ڇهوي بنده احمد ڇهوي بنده احمد
آزاد ڪرڻ گومُنت ڇهو بندو گومُنت ڇهو بندو

افسانه گفتن دختر پادشاه هند با بهرام شاه فيروزمند

ڊپونه بروڻه آسو پادشاها اڪ
آسو وانان بروبحرڪ باج
ميل لس آسو عاقلن سينتي
بيس اڪس زياده زاهي عاقل
بوي پچو تاره لس جوان خورسند
تيغ وخامه تن ترشن حاصل
يعني جنگي وهم لکهاري آهس
شاه خوش گوچهيت به دانائي
پيرت اڪس آسه ڪس خيال شهي
ڊپونه پچوس زنهس زه ڪرشاهي
پادشاهيه اندره ني ڇهو مُدا
عاجزن سيت عاجزي ڪرزم

درسرانديب تخت اوبيشڪ
لس شهس آسو باحڪومت وراج
زيرڪن نيڪ وخوشدلن سيتي
لس رڻان نزدخود دوان بتن دل
هوشيار ودلبرو دانشمند
مختصر پرت فنس اندر ڪارل
زه تن پٽ ڪران ساري آهس
دوهه اڪه تم ڊُيڪ به تنهائي
کهيه ڪُس ميوه ازنهال شهي
عدل واحسان چنانڪه ميخواهي
راض تهاون خدانه خلق خدا
سرڪش سيت سرڪشي ڪرزم

[illegible]

[illegible]

ثعو و شغت و تهو ترتو جیس
سرفینیت نن و نومت سری نتن
پرو قه شین شانزادی تا ہنت
دلویسه پدیوره روز بدر بیلاسنت
اسن سا قرجوان تازه غریب
غیب بیاب سعیو آسو نصیب
قشمتن وان ویته شیس

دپونه بهتر مین سفر کره نوی — سرد و گرم جهان همه سره نوی
حکم دتونک زملکِ ماینرو — در جهان شهره شهره توه فیرو
خرج هت دراہی زشہر گی دور — بحر و برگے و جہان ظلمت و نور
دوہہ اکہ بوی ترشی پکان براہ — زنگین اک کرک پته کریکاہ
اشترا ماو چهو ژلان بیته کن — کانو چهویه دپونه چهوم دپس اک زنِ
ہی دپس د ندر اتوی جهس اک — ہی دپس لنگ چهوبیته ژلوتس شک
بیر دپوہین ته دراو گرما گرم — پته بوی یم پکان نرما نرم
ناگرادس اکس ٹہی یم وانِ — انفه کهور چهلکهه شاد دل گی کات
بوگلاه سبزه زار ہم شاداب — ہرسه شہزاده شادگی در خواب
ساربان تام واتو تار ہران — کڈمه فرسنگ اونٹ چهوسته و جہان
بلکه سمکهوم نه کانهته انسانا — کوه و دشتن اندر نه جیوانا
دپوسه اک زنِ زنٹ چهه براشتر — گیو اکتِ کن عسل ہیت کن پُر
دو ہی دپوسه لتن سوار چهه زن — لیک حامل چهه دپو تریم سردن
ساربان آسو بیخبر زلشان — شغف مین دامنس کرن به نشان
کریک کرتم دپُن چهه یم طرار — اونٹ ته خر نوان لو کن بسیار

۹

نخت مشکل وین ہیمه ہتہ یار
راز نہان بیان کرو کہتہ یار
و چهمه ا بو کرون لکهامه محال
پیم ازنک و پوه مه توه احوال
غلغلو بیست شاہزاده برن
شاه ته شبره کو خلاص کرن
شتره و یم عروس ته باروی
اونٹ شامیں ولوون ایوم ساروی

یدو نیو پز نہ بو دمو انعام ورنہ سر تھد تلو زتن بحسام

شاہزادو بشاہ سجدہ کروک ملح تس پٹ دعای خیر بروک

دپوسہ اک زن مہ اونٹسی دپو کور یکطرف کہ کہوان نیموت دور

دپوسہ ہی زن مہ اونٹسی دپو لنگ ونہ زانم گمت سولنہوان زنگ

دپوتریم دپومہ دندچوس کم اک یہ کہمت تت اندر اطس خ برگ

بیہ شاہن پر ژبک کڈک تری بات صاف ونونہ چہو حمیدہ صفات

دپوسہ اک زن ژشہد نہ روغن وچھمہ تریا برہ کروم مہ سخن

باپچمہ زانم نگس چھہ یورہ کنی گیو دپم عقلہ مور ہورہ کنی

دپو دویم نقش زانوی اشتر برزمین نقش کفش تت نکہہ پر

بیہ تریا وچھم بخم از خاک بوی بدنت یوان شہو تناک

دپوتریم نقش دون اہنن ہہندنت چہو سینو منت وچہوم مہ پٹ خاکس

اظہہ کے زورہ گیمری سہ سوار عقلہ دپنم سہ حامل وپر بار

شاہ بوزنت یہ شاد واراہ گو صحبت شان منس گوارا ہیو

کرنہ بخشایشامن بے حد جای تنہا منن دژن امجد

آسو فارغ گہرت گرہان مین بوچہان زیر کی یہ آس رتن

بونہ دووچھت یہ برہ پروردہ
کہ دویم زن یہ راز زیردہ
آسو رنیو بی ژی کرن بسخن
یمن اردم بیادہ بوت زن
کرہہن بن تہ توکو گہتاہ
تہو لی ہی پیرہ کوتن رتہتاہ
کہ تہن پیش ان تہ شہزادہ
دوہم اکہ برہ مازتہ بادہ

دپوتریم شہ چہو آسہ شہزادہ
زورہ بوشاہ گوش بہنادہ
زاو تامنت نہ تن دران
کیاہ وونی دپو کروک پرپان
تہ رونی دپو یہ آسی بوزان
بادہ فورشہ یمن بدل بوزان

١٠

کروہمن تس کلام ژبان رقیبن
سکہ والسن رصح دپو چھنین
دپوسہ نمر وچہم مہ ران ژباغ وزیر
سروودن عسو سکروسکہ وسیر
سو بولن تمع سہ منن چھہ پان راز
نیک ژلونمع آسہ برہ ماز
سر انت سپیو بوبنہ سرکرہ سرنہ زاسن
کرنہ تمن تس ژہ سرطج وراج پرسن
ہمین دووف تاصر ودراج اسن نیہ
دپو تنس موج امیہ سرباہ پچہ دار
بعو برکہ نوف سیر بادہ پرہ سربار
صاحب شیر او
بوبہ ژشیر او سرکرومنہ یار

بوز شاہن نہ گو بر مادر — نال رٹو لس ونُم مہ کسو چھو پدر

بُز ونکھنہ کتھن بو کر پراری — خون از تیغ تیز بو ہاری

خشمگین گیہ موج شاہن ہٹ — ہاژ لاگان مہ چھیک زبان ریٹ

دپوسہ ام حیلہ ونتہ بوزی نہ — راست ون راست باز روزی نہ

ژامن بس لرزہ راست ہتونُونُ — راز پوشیدہ در بیان انُ

دوہہ اکہ پادشہ شکارس گو — خفتہ آسس کُنی نہ کانہ تہ بو

آشیر آو کھوت مہ نش ہن خون — ہیپ مہ پوری گرسن ہیل زنان

سر نوشتم یہ آسو گو تہ درست — شہ خجل گو ضعیف وار اسُت

گو پشیمان کیا رزہ کرُمہ سوال — دراونہ ژاونش پرسن فی الحال

بُوہو آسو تی کرُو یہ بیان — ون مہ ونتو چگونہ گشت عیان

اک دپُس بام چھومہ می دوسہ دم — خوشبیہ کنہ پیدہ گوم در دل غم

دپومہ از خون مردگان ہیت جوش — ہم زیاران چنین رسیہ بگوش

بی دپُس بام ناز کھومہ شتاب — دل ددوم نہ روانہ گومہ لعاب

بوی خون سکی لبم ات منز — باچھوسگ یاز شیر او چھوس منز

دپو تریم شاہسی ونے بو راز — لیک پنہ می کرک سر از تن باز

سخن نمودن فتحر پادشاه نیمروز بنام ابیات فرود

در خراسان آمو اک زرگر
نیمروس ۶ را فتی اشهر
نادوش بو حسن رنوی استاد
در هنر بوی دوان بوکیاه داد
گم هنر سنا بو بکان بوی بو
نقش تت کم بیش نم زینت گو

غم نال ای چهوی بنده احمد پاران احمد"
ولم بور دلبره ماوم مه دیدار ماوم مه دیدار
سالکان کهنه چی مغنه زاران چی مغنه"
در جای زعفران چمک پانه مالک چمک پانه"
مانه زرد و پنهان اندر غاران اندر غاران
چشم چاپه پر ناز از نمه و ساز از نمه ساز

ژاو یکشبنہ آن سعاد تمند	گنبدِ زعفرانیسَ خور سند
نیمروزی سہ دلبرِ فیروز	کرنہ در عیش سیت لتَ خوشروز
کالچَن حکم لتن دتون بہ سخن	داعیہ شد لبشہ کشاد دہن
غمہ نشہ دو رخوشیہ نیورُ مدام	آسَ آسن ژہ بخت و دولت رام
چہوم جیامی بوان کیاہ ونہ بو	ون بہ دائم تہ بر زبان انَہ بو

غزل از زبان عروس نیمروزی بجان سوزی

دلدارہ کن دار میانِ زارن میانِ زارن
فیروزہ نیمروزہ آبسَ ژہ گارن آبسَ ژہ گارن
زالسَ لو لاجہتسَ کاجبسَ نہ کالسَ کاجبسَ نہ کالسَ
نال می ولنم امِ کالہ مارن امِ کالہ مارن
جانور میانو گولاران دانسَ لاران دانسَ
ورگوم آبسَ ولنہ تارن ولنہ تارن
ڈلیشت بہ پیچ و تاب چہس در اضطراب چہس در اضطراب
نور کیاہ دوران چہوی گرایہ مارن چہوی گرایہ مارن

شاہ جیران سیون نیم پیش قند سود
فولو اسر سترو زاود
سودہ منده اس تی سر پیل
سر سن برین پیل
دلقیوین نہ دراو باتعجیل
خوب لالیق نہ دراو سلطان
لایق سیل
سرو تیماہ پیش شاہ زبان
پیش سیون
سرنہ نیوہ نیم چو اسیون
شاہ سنتی یتی سو اسیون
چرطفِ ایمی زیتسِ باکلار سروان انعام
زور دمن پورمن اجیہ پیتن شتم
سرتو بیک سنہ شتمنہ سہای داناپان
زیبری دیوہ ابتسرک جیراں
طاسلان اک حسکرو ان نشح
تنیپ نشہ دیوہ دار سی سرکیدہ

ساسہ منہ اندرہ چھِس گُمت اکھ مَن
در ترازو بوزن وزہ نہ پیپل
دپونہ کس نش لبہ اچھ بو خبر
دپونہ بازن کہ بازنِ زرگر
تحفہ نش رنگہ رنگہ بنزہ تمام
خاوندن چانِ ہیِل زرگر پور
کانہہ درین دور یتھو چھونہ استاد
یہ پرزُون کھوژ زِ شوہر دانا
زن حاسد سٹھہ تخالف ہیت
تی وَنُن نش یہ شوہرن وَنُس
کنتھہ ونِ ونِ کرون دِل اونرم
کارخانہ بخانہ آو حسن
سوی او گفت آن پری پیکر
مشہر چھکھ گُمت شہ در آفاق
خوش سٹھہ چھینہ زیادہ خوش کرتھم

کنتھہ پاٹھہِ یہ کرہ سرّہ سخن
زہو یہ کرہ ہاتہ پیس شوہم بو ذلیل
ون کڈون پی زخانہ اش ہنر
وسہ پوناہ زہ حسہ لاگ زبر
بیغرض پاٹھہ پرزہ لتِ یہ کلام
ہنر اوز عقل عاقل دور
وزن سیلچ چھہ کیاہ سنابنیاد
کانہہ نش فی نکنس چھو نہ ہانا
ہنر نہ نزد زنِ حسن منہ ووت
میل بر گفتن سخن انونس
بر پیام آوری شد آنزن گرم
شاد و خرم بخانہ زاو حسن
سخن وزن پیل روشن کر
کانہہ ثانی زہ در ہنر چھکھ طاق
تم دیُس صد ہنر چھو دردستم

کہنتہ روڈک نہ درمیان ورر / زانونتہ پانوان گو پورر
مدتہاہ گو تہ سر بصد چارہ / از دلش کڈنہ آسہ مکّارہ
ونونہ در پیش شوہر بدگام / بنو بہ پیغام پیش شہ تم تام
یم حکیمن بہ پیل حکمت کر / کم چہو دروزن زرزہ دتہس ززر
دپوسہ شاہن ونان چہک بکواس / بوی مہ تہومنت امین ازپی پاس
زرگرن دپوسہ بدیہ آسہ بدل / خون من چہوی حلال غیر جدل
کتہہ پاٹہی بو تولہ دپوسہ شہن / دپوسہ تمنی بہ بو زمت اززن
کرکہہ نی تہ انگ بہ صاحب فن / وچہہ ناوک زساس کم صدمن
پیش شہ نیوک دست بستہ حسن / عاجز وخوار وزار خستہ حسن
دپوسہ شاہن زشہ کیا زہ دراک پیڈ د / بدبیری دپن نیم کم مزد
بخشتہ ہم یڈ نتہ گے زکوۃ از جان / ورنہ از خانہ زود آنہ دوان
مہ چہو تہوشت تلن سوز رصدہ من / دمہ لشن زانہ لس بہ وزنک فن
گو ونکنام مدت بسیار / کانہنتہ ڈیہوم نہ محرما درکار
ژاٹ تتند بوگوس لس زانہ / پیل زر را بوزن لس آنہ
چہونہ دانا بہ حاسد دشمن / بہ سخن درامژی چہہ ہم از من

ہیرہ نیتی بو عذاب نخ نابور
ژن کرومن آنو اک منارادور
واتہ وک بہ گنج غازہ بوباد
نوک ساروی یم آسوس ساواد
نوٹ کر ہیں نہ لورسی نت پی
زر کرس کرہ کار دواران گے
خام چہوی وکی مزانبہ بخشال
شام گنہ پانی بہ قودبیشک

نہ کہیل پیٹھ تنگ ہند بیت گے
لوز واتان نہ بیرہ تے رز
شاہ قیری گہران بس پیٹ آسو
جاے پیتی گہران پیٹ تہ آسو
کہنہ واتان آنوس کہمن چین
زندی گے آس نس دومن کیرن

پادشہ خشمناک گو یحسن
کہیالہ ناون نتوی ایخ وحین
دارہ بستہ سری بہ جا بود
سرکہ بالا بود
غیر آن روزنی نخ نتہ بند
سرکروک قفلہ سینت
ہیرہ او چہان ابو سو ناخور سند
وچہونہ شخصاہ لوان دورہ دوان
بکمہ واتت وچہن زن نادان
روی نہ موی ایہ انتوی منشنہ
بالہ فریاد وار ایہ نمہ دنا
ہم دویعن جانہ سرکہ موسر پیش ایست
بوبہ نقلہ پیشہ سرپاہ نفع چہو نصیب
شہ سرشن زہ رنج ترتہ قبول
دوہ منیدر بازجابی بلول

تار ابریشم آن پارهٔ قند
دپوسه تم گنډ تاره اندبن قند
هیورلمه سی ژه تراو جل جل تار
تاره بند اند خواجی رډ بام
آن هنت گر طناب از خانه
دپوسه تم گنډ رزه اند بتار
زرگرن رزرټن بله بش واژ
گنډ پاش ژه رزته کهالن یور
بیخبر آس آن زن نادان
آیه پژه لته رزگنډن میان
اتفاقچ یه فکر بله چارن
یانه بون واتو زن سه بالاواژ
دپونه بش کیارهٔ می کرت بیداد
دپوسه تم سر کرت ژه میانو عیان
گیه شرمنده نه کڈن نه شاه

گیه آئون به بیش آن دلبند
ریه اکسی ده رټ ژه دیگر اند
لی کرون واژ مور هپټ بحصار
سوی زن دپونه تیز ترتل گام
گیه هت واژ رز بیک آنه
گنډ نه دپوش یه واره واره کهار
دپونه یت آهووند ووی باژ
حال میاونی و چهک نه والت اور
بندیتو تام گیه در زندان
زرگرن پان تراو آویزان
حلقهٔ آهنینه رز تارن
هیوروانت زنانه کرک نج کاژ
یارتی من ژه کهنه چهی نایاد
سودکم واریا و چهوم مه زیان
چهوم گنه پالسی نه کس لده راه

رود گشته نام من در شهر نهان
بیچه دو نیمه رزن ...
سرجمن ازمن اخبارهٔ ...
درای طالب بوده میدان

15

غزل از زبان عروس سقلابی

ہتونہ کرہ نوی کلام دل آرام
عذر خواہی کرن بشہ بہرام
دشمنان ہم بہرام بوین
جملہ عالم شمارہ رام بوین
کرنہ شاہنس دعا یجان وبین
دوانہ ہم دوبہ کن دیلاوین

میانہ جانانہ چمک برزوندہ پوہم دلبرو
چمک بہ ریحان باغ اظہر وندہ پوہم دلبرو
آفتاب نورچمک نور سقلابہ ایس
کابیہ پیارہ بجا ور وندہ پوہم دلبرو
روی کلی عالہ کیہ چہرہ خوشتر روی کل ریحان
مرہ نیستی پیالہ معطر وندہ پوہم دلبرو
[illegible]

لتں عطا کرہ صد من زر بو
ہیچ کس را وقوف آں نہ وچہوم
ون رہا کرمہ پان از زندان
پیش شہ د پوہہ وانتاون یئی
چہوس سزاوار یدُ بہم مرقصاص
بہ حسن شاہ گشت بخشندہ
نیک کرہ فایدہ زما والتں
کُرنہ آزاد خاص کارش داد
بس اکس مایہ خردمندی
عقلہ وبہہ وانتا وکتو زرگر
قصہ بوزت شہن سہ خوب نگار

بیہ پادن فدای لتں سربو
کت بہ میانی سزا مہ پانہ وچہوم
زن بد عقل کرمہ بند دران
کرہ معلوم میان دانائی
عفو کرہ ہم چہو عفو کرہ نوی خاص
کرہ بیہ بد شود سوشرمندہ
کرہ نقصان نفع ما والتں
پایہ والاش کرد کارش داد
لتں اکس پایۂ خداوندی
جامۂ خود دوہی کرن چہن زر
بکمال خوشی رٹن بکنار

در آمدن بہرام روز دوشنبہ بشادمانی درگنبد ریحانی و طرب نمودن با عروس سقلابی

چندرہ وارہ سوشاہ عالیشان
بہر معشوق کرنہ نے تابی
در ہمہ روز خوش کرک محفل

بخوشی گو بہ گنبد ریحان
آیہ برونہہ کن عروس سقلابی
کاچن ڈاف د توشہن غشدل

[illegible]

افسانہ گفتن دختر پادشاہ سقلاب با بہرام شاہ کامیاب

بو ہندوستان اک شاہا — صاحب تخت و صاحب جاہا
صاحب ملک و صاحب شانا — کردہ تعمیر میہمان خانا
پرت غریبس کران سو بو عزت — از عجایب ممتش پرژان بوکت
ناگہان وا تو میہمانا اک — عاقل و ہوشیار و دانا اک
زندہ مردس کران سو بو زکلام — پادشاہن کرویں سٹھ اکرام
بسافر دین بہانہ کر — چارہ مرگس نہ نمتہ چھوم یکسر
داہن نش بچھم مہ دانائی — اسونہ تا مت شہن پہش و ن ہی
دپونہ شاہا ز شرق تا مغرب — فیو رمنت چھوس بہر ہنر کاسب
اوسنا دس اکس نشہ وانوس — نقل رو حک نشد بطالب چھس
تنہ نشہ جان کڈان سو بو فسون — بی سندن جسمس اژان یہ رون
عمرہ اکسی کرم تنس خدمت — ہچھہ ناوت اگر ہچھک اژہ یت
دپو سہ شاہن مہ ہا و نم اول — کنہہ پاٹ نقل روچھی چھہ عمل
اک مچھا مارنم نہ ننت منز ژاو — ساعتھاہ تم وہن تہ فیرت آو
ژاو در جسم خود نہ وتھو بر پا — شاہ حیران پیون یہ ون درما

کہت گرس گو نجانۂ شاہی — حرمن ہیت کرنہ بدخواہی
لیک اک نازنین بو ہشیار — پادشاہس سہ محرم گفتار
بر سر تخت بانوی سلطان — نکہہ تس ہوٹ نیون دستہ آن
خشمہ سان جایہ نس وتہنت آیہ — چہونہ ہیت قالبس رشتہ مایہ
کرسہ زاری وزیر بدکارن — دپوسہ لمتہ روز ہیت میابرمن
بس کرن چہی بسوی من ژہ نظر — لیک ہرگز بہ نزد من نہ گذر
بد بوزانت ژہ پانہ جہک سلطان — آسہ در روز و شب ژہ ہیت آسان
بفسون یُد کرت ژہ چہک نیرنگ — پیس چہو جرم عظیم ہیت رٹ چنگ
مارہ ہم یُد بوزہنہ بوزی نہ — برگناہ زاہ رضا ژہ روزی نہ
زانو بلہ آن وزیر بداختر — یہ چہہ صادق بوعدۂ شوہر
آفرین واریاہ کرون بردی — چون زعصمت وچہون نشان دری
وان طرف ہیت آہون آہو — کوہ و دشتن اندر پکان ہرسو
ونہ ہیٹ وچہونہ مردہ اک طوطا — نس اندر ژاو گو وہیت ہوا
طوطنی ہنر جما غناہ ہیچھس — طوطوی رای وعقل زیادہ چہس
دپوکہہ تس سانو پادشہ ژہی گوک — عقلہ کن زیادہ زنیندسو ہوک

گفتگو یا کران بیہدہ آس
وچوکہہ عاجز گمُت صراف پسر
طوطنی دپو بصید گردو نوی
دپو کہہ طوطن کرو بوفیصلہ ات
دپو کہہ ہرگز فروہ ازنو روی
طوطنی دپو یہ ناصراف پسر
زیر تعدادہم اتن دینار
گوڈہ آئینہ گھڑہ آسون ات
مہرہ گنزک بحکم طوطی زود
دبوسہ طوطن ز آئینہ کڈ دیار
بسہ کا ما ثبوت شد بہ خیال
در تعجب ز عقل طوطی خلق
تنگ بازار گر خریدارو
مشتہر طوطہ گو بقول چنین
بلہ بوزون ز طوطی گویان

راست وچپ جمع خلائق کاس
در تعجب سیون یہ طوطی گر
بور آنک سو گو اتن بروی
اس ڈلونہ کر بویہ عہدچ کت
بئی دپک نی کروزہ روبارو
بئی منگان نی دمن بعد مہرہ گنز
دشکش گشت آن زن مکار
برونہہ کنہ سوی راستی کرہ کت
آئینہ منز عکس آو نمود
گیمہ حیران وچیت سہ بازیگار
تمہ کس اجزہی تہوی بہو حال
لب گران گی ز عقل طوطی خلق
قیمت طوطہ بہ ہزاران بیو
بانوی پادشاہ آسہ حزین
نوکران گے بحکم اوپوبان

19

درآمدن ہمراہ میمون وزیر نشینہ
درگیند گگون پیش دختر پادشاہ تاتار

زاو بونوارہ آن شہ میمون
پیچ گل گو نس بہ گیند گگون
اندران خانہ کام نس جاری
دیرس مٹھ گوف زرا تاتاری
دوہ گذراوی بہ کامرانی تخت
دیونہ شاہس پتہ یار بادہ تخت
دیوسم شاہس بخت دلیلاون
عذر نیوہای کرت گرون بہ تخت

غل ازربان عروس تاتاری

پایہ چانہ دلرہ ابیں پارت ابیں بیارت
جایہ چایہ دلبر ابیں [illegible]

۲۰

[illegible]

آیہ بانوی شاہ نزدیکش	واریا گو وزیر تس پٹ خوش
ظاہرا د پونہ تم شدم باکام	باطناً آسو تس سو مرگوک دام
دیوسہ مۃ چانہ چھین بوشرمندہ	زانو مک چھک زہ شاہ بو چھین بندہ
اقل رو حارثہ برونٹھہ بوک کران	تی مہ ہاون گھر منہ چھک سلطان
دیو وزیرن کہ واقف کارم	ہمہ حکم تو من بجا آرم
جانوارا اینو زنِ سلطان	گیہ آنن تہون بہ پیش آن
مور دستوری سو جانا ور	یٹھہ پاٹ قالبس نہ گو نہ ضرر
زاو در مرغ مردہ شد بیرخت	شاہ درجسم ژاو بوٹ بہ تخت
پادشاہس یہ مرغ از خنجر	مور نہ مردہ گو یہ ازسر
عذر و تعظیم کر دبید وعد	از وفاداری آن بیانوی خود
کرُنہ خاتونی بین رخصت	زیادہ تس کرُنہ عزت و حرمت
طوطنی ہند سٹھا محبت گوس	بٹ منن ہتھا نوی مودت ہوس
بعدازان آن شہ سعادتمند	بور چھانی بخویش طوطی چند
پان گنزران بطوطیان سو حلیم	سکہ طوطی ملک دنون برسیم
کرُنہ طوطی ملک لقب پانس	شاہ بورنت یہ مبول جانانس

[illegible]

وقتہ اکہ خاصہ یار پوشنہ سمای
پادشہ زادہ ابن بازرگان
پیرت اکس آسوین ہیون صفت
خیمہ شہزادنی کرون برپا
باغ تہ سبزہ جو وچھان تم گے
مندرا آسو منظرا بالا
بیہ نقشا زبر پری پیکر
صورتاہ حسن مندکیاہ کرمژ
سخت حیران ہم جوان سپین
زیادہ شہزادہ گو پریشان حال
آسی بر ڈیرہ کالجن نے تاب
عاشقس سپدکس چھنہ درکار
شاہزادس کرک نصیحت بس
صبحنس بار ہر آن دلدار
وات گریبان اکس پڈس نش تم

سفرس منز مولنانہ کن تم درای
نقب زن باغبان تہ بیہ چھان
وات شہرس اکس سع چون جنت
بتماشا پکان گے یکجا
سوی بتخانہ تام واتی لی
بونیوانی سو عقلہ ہند کالا
کامرانی نوشتہ نش بر سر
لیک از سنگ آسں ہی گرمژ
بیدل و عقل نش وچھان سپین
دپونہ یارن زوس ہم آم زوال
شاہزادہ زیادہ ریت و تاب
بیم نہ نش زخواری و آزار
اثر ا ہیچگونہ کرہ گونس
ورای شاید کہ مالبو آثار
ونو کہ پیغام تم وچھین بلیہم

نام او کامرانی و مراد
وچھمہ بابق ہیون بہ مراو
نظم انتہ وقوہ گیہ مت روان
ماہرو دیر بخت شہزادان
کم ویس و ساوو چھس کر
شہزادن سدہ بوج چار کر
و اتاوتن زہ بوبوکن باری
وچھمہ کتھ چھو وندمس باری
دپوسہ بجہ پادشہ زہ کن مشتاق
بہرہ چھاوی گمت چھو در آفاق
یاد گرا چھمہ زہ سخن کردن
پادشاہن یارن سخن مردن
نازنین گیہ مضطرب بیتاب
بچھ کس دپونہ چھم دریاب

پیش تس نہاوین نوان چھک پوش　　نوون تس نش وچھت سہ گیہ زہوش
دپونہ بجہ ون بہ کار کرمت کم　　از گل این خوش نگار کرمت کم
دپوسہ بجہ زانہ کس اکھا مہ سوا　　دپوسہ مہر دیہ تہونگی نہ جوا
یدنگی کرمہ برونہہ کنہ بہ کار　　کنہہ پاٹھن کرک یہ نقش و نگار
دپوسہ بجہ پوزہ چھومی جوانا اک　　خونبر در ہنر جہانا اک
بہ چھہ ادناہنر ز دستِ او　　ہست این نقش نقش بست او
مہرہ کنہہ مزد کار نقاشس　　تس وزن گیہ خوش نین تمہ تس
باغبان زادہ گو وتن یارن　　خوش سپن بیہ بڈ انک دیارن
تس ونک سر بسر بہ راز نہان　　بوز تمہ بیدہ گوس لرزہ جان
از بیانِ چنین کرو خاموش　　کینہہ رت ز عشق او در جوش
بس اکھاہ در شہر تسند بیہ نام　　تس کڈان کارہ پت زبان چھہ تمام
بیہ تس کر کہہ سخن دلداری　　ہمچو باران سیم و زر باری
دپوکہہ تمہ واریا گیس شرمند　　از عطای شما ہو خرسند
زانہ تیہہ پاٹ سی انن دردام　　مرغ زیرک کرن بونہہ کن رام
باغبان زادنی سو نقش و نگار　　بیہ از گل بخوب کرنہ نیار

بجو و آسن و اتہ باغبانس
نیرہ پتہ رنی نیرہ ران
بیچ سبہ سر تہ شہزادن
قصہ بوچ یار و انتہ بورہ پشان
نشہ خاتون و نونہ بجا چھوندول
سرتہ نشہ سرنہ کہ بنچھمی خجل
دپوسہ نتہ سرتہ نمونہ پاران
پیروزن سرکرمہ سپہ بیہ یاران
پوزہ ناون نیس سکھ لالران
نادہ عید سخن کو مچکم
ووستان کالچن چھی باہم
چارہ کر نتہ باغبان تس ناسر
دیچھی از انہا تہ سرتہ ناسر پتھ
تا بیاپی سنون کہ پتھ زمن
منہ گل و نیہ نقشبند زمین

دپو کهه چهانن روم بو نتو حالی سوستون نا بماه کرن خالی

هاره وارا بو هاره سیم و زر ات اندر گو یه قول سوداگر

هل گنڈو ہمنک اینون سو بار نشه یارس کروک یه وعده قرار

رات گیه گاش آو بازرگان بہر تعمیر گو سو بسته میان

مدتهاه اک لرا بلند کرن در همه چیز ارجمند کرن

نقب زن آو کرنه کار خود چهانی والو نکهه بار خود

تو جنه محنت اندر سه بیر کرن نزدمه دارزت درود گرن

دپو کهه بابیره زن که کار درست شد زما بر تو راه باید جست

خرچه باپت سه کرزه کا نه اندیش گنج و اسباب بیت یهی اسه بیش

گبه نزدیک ماه آن زن زال همه اندری نه خوف نش نه ملال

کرنه راهی امی وتی گهژ ماج عاشقش ہیالسی نشانه نه ولاج

چهن بو پراران تیوی زه شفقت کر بنده چانی بو چهس زه چهک سرور

گل فروش آیه سوی یاران خوش شاهزادس دپک زه وتهه پاکش

غسل لش کرکهه از عبیر و گلاب پارچاه نال کهون نان و شراب

پادشه شاهزاده کر غافل کره امشب بو بنده گی بادل

قاصدن وچهه نگن به نیز ناز
بیش شه او واشتن و نیاز
پیاله در دست بارگان بوچی
قاصدن و بونه سه بوچهاهی
بادشاهس قرار رئو دلی
گوس بلبل فیوم دل گلی
بوجوان نی تنی قرار نش
آسو معشوق خود گوار انش
گلاش بیمل تو بخانه نس رو نواز
بادشاهس بدل خوشی کیم گاز
گذراون سور و رز بن و تاب
میزبان اس گاهی شتاب
مجلس ماه بیر گیهم بے وبوس
ماه بزور گذرت بغیر لباس

صبحنس ماه بوزه ناوُک پوُر
بیش شه بانه گو سوداگر
بُس شهر جایگه گران بوچیس
میهمان بوچهوس گران سوشاه
چهوس مسافر غریب بازرگان
وچهٔ شهن چونکه مهربانی او
میزبان گو تیار کرنه تمام
به سزاوار پادشاهی آسو
یکدو کس خاص سپت نس دستور
ماهر و بس ڈیک وسُن بون تام
زروزیور کروک منس باجاه
صاحب بزمنی سپن ساقی
آیه برونه گُن سه پادشاهن نام
دپونه ظاهر به ماه من باشد
محرما خاص کرنه تو راهی

دپو کهنه حکمه نس بوچهنه دور
نین اجناس خاص گنج وگهر
آشنا باش ها سران بوچهس
چهوم هوی آرزوی تو دلخواه
نفع ایوان سته مه چهوم زشهان
رود راضی به میهمانی او
ساز و سیتاره مجلس وی جام
نه کرنو آو شه سو نادس گوس
میزبان سارین سپون مرور
بوزه ناوُک دلیل قصه تمام
نال نس هیره بون حریر سیاه
یم سه وچهه گو منس سو شتاقی
عقله ڈلو پادشه وچهن بلیه جام
لیک کے رہ باجمن باشد
گیه نس برونه به بستر شاهی

۲۴

بیه گرفنه مجلس وزیب
عیش وطرب
مجلس بن سرس
بیه وو چهه جام سه ماه ارن چس
سزه بنخ بیخ وبونه تر شوهر
بونو ج سلوه وبونه اسم
نو نوع ش انجمن بن انشان
ما هیغت روز ار بیج یمو د نشان
بیه اسره بنس محبالی بن ننگ لالان بن بنس
نوشیه مرده ار وت بس کرنه چه بعه ان
شه نسلان
ترخهه گرنه خوش چهه
یه درنوس رسراران لعل یاره

جامه گلگون کران آس حسن اوی
یاد دروز میر سو گل فروش بوی
ون اپیت پت چون عروسی ناره
شاه و بیار امنی ارتن پر سنار
درآمدن بیار امر و زاریشنده درکنید
نفس بر چون نه گفتن زخم کرلد و باو

تا بدریا تره کروه آمس بین
هنه رخصت بپادشه لم آی
لطف واحسان چانو چھو بسیار
مال و نعمت عروس هیت تراوو
انه بهیرت خدای بیه بو
شهنی بوز ساقین هند ناو
مضطرب گو سو شاه بزن کر
تالب آب بینت دراو بین
یام تم تور گے روانه برآب
ژاو درجای شاه تیج خالی دیپ
اندران خانه خاص کٹ سن آمس
حجره اکه کن وچھن نم تل راه
حال ڈینت یه لتن جگر گو چاک
ماه باشاه نو ترهی گیه شاد
گل فروشنده زال آسن یار

جمله اسباب ناو بیت تمن
عذر خواهی کرنت تمن نشه درای
ون دپان اس کرو بجر گذار
بو تهه لتن اس اما شاه تهاوو
یم امانات بیه سبیت بنو
خرج ڈونک ستهه برنو کیاه چاو
این عروسان بخوش انگ دربر
ناوه منز ژوره آن مه بافن
دو رهت یور آوشه لشتاب
حجره بت حجره فیور لب بگزید
جای فرحت نه برز زینت آمس
هیره کهتو وانو تا مقام ماه
همت تمنای ماه وانو بخاک
شاه اول سور دو نه لتس یاد
دردل آسوس تسنده غمکوی خار

٢٥

غزل از زبان عروس

در روم جانی دل ہنت ژور سوی گوم ہنت ژورہ سوی گوم
مہرآن مہ نون زخمس مہ پیونون زخمس مہ پیو نون
در نارِ سوزندہ چھوی بندہ احمد چھوی بندہ احمد
آب دِس شاداب کرتن سو محزون کرتن سو محزون

حکایت

آسو سوداگرا بہ شہرِ روم — عددِ مالہاش نامعلوم
پچھو آسو تس سٹھ عاقل — خبرن سوی چھا پچھن واصل
تس لشہ یُس غریب آسو یوان — تس پچھا تس رای آسو نوان
تس پرژہ مانی عجیب مای جہان — بوونان تس سہ رازہای نہان
دوہہ اکہ صبحنس غریبا اکھ — واتو تہکمتو سو بوسٹھ بشیک
کرُنہ تعظیم تس سٹھ کہنہ کن — بیہ از سوز و ساز ومی چِنہ کن
زانہی بُس یہ کت سہ کت لگ ون — تاکہ چھانی یہ کت کرن
وُچھہ مہ وارا عجایباتِ جہان — از دیارِ فرنگ گوس روان
تُس رتن تنز موت کڈم فی الفور — راس شہرس اکس لو آنوم دور
اڈ خلایق وچھم کلامہ کران — نصفہ ساکت سیاہ جامہ شان

تم کلامہ کران پرزہ یمن
انحو نشان سیاہ جامہ یمن
یعنی تخصص اکی پرزہ تم زنجال
نوزہ دیم تم جواب تمی زنجال
تتہ چھو حما حکیمن اکی کرمنت
از طلسم عجیب سو چھوی ہرنت
تس ننت اندر ازان لکھران بجران
مونہ پتاہ گو نتہ سوی بزیزان
یام بزان تام سوی پچھو مران
نتہ دہ سال تام روشہ کران
جامہ نیلگون ولان اوتام
بعد دہ سال سوی کران کلام
بیک ظاہر کران نہ راز تمام
پچھو کران کت برای رفتن عام

تیتھ اندر دوبارہ شرانہ قدم
پرزہ ننت ننس سکھران حرم
زیادہ
ورسی تام مرپا کسن بایہ
بیہ تتہ وننس سرتف نہان
سر ننرہ پہانہ رومر زحان
دیو میر امہ سر سوداگر
خوف میر ابن سوداگر نندرہ اشہ انجواب
یمن سرتس نہ مروزنجا تو بر جا
انو نہ دراو دوان
روان

زر و اسباب آن مسافر بیت … بعد یکسال اندر انجاوات
ژای جایہ اکس تہ ڈیره دِ تنگ … از خموشی خلق نیب ہنوک
چون ازان راز دراک نہ پیغام … ہنونہ گہڑہ بونی ون بانہ سوی حلام
کرہ معلوم رازِ پوشیده … روزه یدُ زنده سازُ ہمہ دیده
مال و اسباب بسی مہ راچھہ کریوم … نیره ید تا دو سال مال مہ نیوم
مُرہ یدُ مال میانو گره نیو … شور و نہو تام کیاه کران بیہ پھو
پھوی خدا این ژه دتمنوی با روی … بوز در پرده ژی میر باروی
کنہتہ بوُزن نہ ژاو در حمّام … و چھنہ گنبد سٹہ بلند مقام
بسُ کرانی کشاده سوی بر آسو … عالماه سوی و چھان بر تر آسو
فیور ہفتس اِکس شکم خالی … منخنہ یاری زایزدِ عالی
نیره پنج بندوت سپن کالی … کیاه کروم طوقِ غم مہ گو نالی
بوزنہ آمس ہ ورہ دروازا … گو دوان تیز گرُنہ پروازا
و چھونہ باغا برت زگل بسیار … سبزه و جوی و شاخ ہا پُر بار
بوچھہ ہنو آسو یڈ برن میوه … آب چت زیر سایہ خوابس یو
ندره نش و نہتہ کڈ نہ بیہ کنہ کروہ … اک لرا و چھنہ تہر بلند شکوه

27

نا دیوان ژه بانوی ما چهی — یاد کرنک چهه رت صفت دریی
شا دگو آو بینت سینتی لش — دپوسه رمته یام بیش وانی لش
مینر بالنی بیعیب چهو نه پژهون — میهمانس نه هیچگو نه پرژهون
خلق رمته کرسو واریا کهی پور — یور بدوی کهسک نه بوی وسه اور
جهوں بو مسکین و ناتوان ضعیف — چهوم نه جایز بهون بنرد شریف
بون و ست بنون هیورا ته رٹنا — تعزرونش نه کهنته رود کهٹت
بو جهه بینت گٹه و ژمڑی لش آهس — شعله فافه کهژ مڑی لش آهس
گاش آهس آب پیو منس بر نار — تیوت کهیون یوت بومنس درکار
بوزه ناوک رسپس هرو دو ساز — مست ازمی سیبون دران آواز
یدوسا من و هیم ژلونی سور — دل منس شهولش کنوی گو لور
بوسه لشس هم کنار رنجید کرد — زلف او طوق گردن خود کرد
زاره پاره کرون بشاه پری — بوزه هم نے مه هوژه بیش مری
سه دوانی فریب آسس پور — چهس بو چانی ولی سین ژه صبور
صبر کهه صبر اصطراب مه کر — نار عشقس زصبر آب ژه کر
تاب آنکنه بیدارین ما هان — بن الکهاه بس الکهاژه دل خواهان

تابیک هفته یی کرانی آسو
شبه اکه چار شهوتن انولس
کیاه غریبین چهه هم اِدا دیوان
دپوسه تمه از یی بو اندر بر
خوش خبر بوز هی شرابا چانو
واتمت زن اکس بیا بالس
فیور دشتن بجارگے لس شق
وانو گامس اکسن بخانهٔ زال
بُجه لس آهس خوبرو کورا
اک اکسن پٹ بو بهمد یکر
رُو نه اختیار کنه خواجس
بُجه نشه رُو خواجه بهچو غلام
کوم لس زیاده یوسو گران
یام خالی وُچهان آسو سوجای
برلب و روی آسو بوسه گران

رات دوه خوشیه غم برانی آسو
اتهه رٹهتم بز بر پاد پولس
کیا زه چهکنه زتن مه سرمیوان
شب یهی بهو کرو هزار بسر
صُبحنس ونهونه لگو دلس لس گرانو
پر بلا خوف گوس منز جالس
پان پشرن بجافظ مُطلق
ژاولس آسو گومتوی بدحال
هتنه بد خون کهتمتی اورا
تبز تبز عاشقانه کر کهه نظر
تن وژن زود عشقه تاراجس
تا بدا نادیم کند خوشکام
کشت زارس اندر چو زرگران
تام ژانان به پیش دلبر پاپے
پانوان آس دور غصه گران

سر کہهران نفس سه آسو اوران
گاه وو الان اتهه شعوبه بستان
دیوسه سرکہ پیہ شبہ بکانج پیٹہ هوی اندروا
بُجه و سبنت سرکہ ری از بہر جب سرمرا
کاه بکانج طلال سبنی پٹہ نور
سرکہ بلیہ بعنت شاد سرکہ تاطرال
سرکہ نہ برنقود سه مه یان بکال
بیه با یهم وچهن دوتی مرغوب
سرکہ نہ ننہ ورنک کالب ومطلوب
واچهه باشتری گروان مرا
سرکہ قرین ان عروس بوشرا
دُوه ادا کرتہ سه و گاه شب
سرکہ بزو عروس ایہ بہ راب

دپوسه بُهه پتهن تهه مادر
سرکہ پاهن بنکه زه هم بنتہ
وازه یس جا بیه گرزه جای بناد
سرکہ پاهی مه بهو رنگی بکنار
ترنه بجنه روز نی دیان بو عریب
دوبه اکه بجه و کیاه لوکره
اهس لس ازجهان ازه پنجیب
کریه رخصت بزن کری پا لوکره

گرزه رخصت بکه دوشن فی الحال
کریه رخصت سپن زماد زال
کویه سر بی بو نه لکر سبن پالان
گریه قی لت هنرن ورتی دران
پیلو وصت رابزطا اتمن وارا
گریه مجبس تو گوسو در صحرا

باغ نہ چھیہ صبحہ پیہ مہ
نغمۂ پتہ دراو غارہ نش نیوز
وچھمہ سبزار وروشنی بیار
بولکُ بریہ ژاو اندر غار
مرغ زار آو مرغ آدم خوار
وانتاؤن زنوہ بہ غار
بہ نون تام اکس مرغ آدم خوار
دوہمہ اکہ پیٹ کوس بو درفتار

وچھمہ کسی حاکمس نیوی تام
وچھمہ تن بہ مقام
وچھمہ شہزادہ واو بردرواز
سو دروازہ پیٹ نش خود باز
بہ وچھمہ تعظیم اکس رسمانی پیران
اکس سرداران

آو درہوش آن جوان دوبار | وانمنٔ وچھونہ پاین برکھسار
کرنہ نظارہ ازبلندی کوہ | اک دریچا وچھون بلند شکوہ
جیرنش ہوتہ گو وچھون سبزار | بردریچہ سوکھٹ کرون رفتار
پیرمرداو چھون منور روی | تیر قدنش کمان سوخلوت جوی
دپونہ تم بیرنی بسوی جوان | کھنہ پاٹ آک ژی نیٹ یہ دوان
گل رویس ژہ کباژہ زردی چھی | درجوانی ژہ پیرمردی چھی
تم جوانن ونس گمت ساروی | دپوسہ پیرن ہنوت غمک باروی
این زمین چھوی زمین دیو وپری | لشنہ النانسی بجون خوری
باغ وایوانی یہ سیر کروت | دیونی ہند طلسم خانا روت
دختر وزال نمنہ غول ودیو | آدمیس چھہ ڈالون ازریو
وت ژہ ہاوی خدایی ہیت آک | رزق آسوی بقامہ نش ژی ژاک
مختصر این طرف چھو پرازغار | ہرنہ گورصید مرغ آدم خوار
وسیر بو دپوسہ بُڈ ژہ روزیتی | کھک بہ روزی نصیبہ آسہ مہ تی
میٹ دنتنس یہ بوزنہی پادن | روزہ بیت چانِ چھم ژوس لادن
آخرالامر نزد پیر قرار | کرنہ گاہی کران بو رفتار

ناج زنہ وقت اکس کرنہ اسہ
نس عطا کرنہ سوی شکہ پاناوی
کھنہ پیس نخت ازنہ ہاکھ
مختہ ووچھ پاری شہ زی نایک
کرنس ایک ستہ ایک نوصم
بوسہ ستہ بیمی عغص
پیرنہ سرکرہ این نخت
ازدوہ چھوی خدای پاین سرین زخت
وپتہ ہاوی بو ولی بیاہ سیاہ عجمی ایاب
ہیرن بنیان پیٹ صحبس ہمہ بہ لوان
بردہ ہیتک سروداں پتہ سولوان
ہتہ ہاوس تخت وان ژہ عطای
سار اسکی پتہ سرین ژہ جمیای

شاد گو شام تام بخشن دیار
دراوشه پس سوییش شمع بکف
ژاو مهروی ها و چهن بسیار
آیه سجده دنگ به پیش شاه
هفت خاتونه بر دو ٹهمس شاهس
اک بهو اندره پڑ عزیز آسس
آبه هی تهف کرن سشه نورا
دسته گل دتن ٹهس انهه تام
پان تم مشکه نه گلابه چهلون
دراو حمامه نش ته گو به حرم
کامرانی سٹهه کرن رانس
کار شاهی کرن دوهن بسیار
آنهم آن گردگان بهود اول
گو تهی پاٹشن مقامن منز
کرنه خواهش بجای هفتم تم

کاڅن وانو قاصد از دربار
در مقام شهی شها اشرف
لعل و یاقوت لس گرک به نثار
لس دعا کر کهه باز مدح وثنا
آسه زیبنده صاحب جاهس
سه موافق بجمله چیز آسس
جامه گلگون بارخ زیبا
یون گوڈ لس هو سبیت درحمام
پادشاهس منڈ لباس ولن
کانهه چیز انه آسو نه تته کم
صبحنس دادتم دتن داتس
یار دیگر رٹن هشب به کنار
کرنه شادی دوهیم یه آس محل
تازه سازنده مشامن منز
قاصدن وتنه کرس گم تم

٣١

غزل از زبان عروس عرب

نگاره لیمو کی ژه عالمتاب

گلمین منز جای پچهم چهانی

ربی گو کس پژ ماسے پچهم چهانی

شادے گے کر کھہ گریہ شادی
هیره بون بو برهنه وہلس پان
چون بنفشه دلس سو جامه سیاه
با کسے ہیچ گون نکرد سخن
مول ته موج لس زجا ڈلمت
تا بده سال آسو سوی ساکت
ژهو پہ منزگے ادانس ده سال
چون بنفشه کران آسو لباس
بور شاهن یه از زبانِ نگار

آغنی آنو خطِ آزادی
جامه کینژاه رٹن نه بو گریان
بار گنڈون نه یارلس همراه
ہمین حال و اتو سوی بو طن
مال و اسباب تراونهی ژلمت
بسته لب وا ره آسو نه آکهت
بوز خلقو منس نشه اقوال
پای تا سر همیشه اندر ناس
نگل نسند بعد ازان رٹن یکبار

در آمدن بهرام روز پنجشنبه در گنبد صندلی و گردن عیش و طرب با دختر پادشاه عرب

بر سوار آسں وقت تو اجمل
یوٹ دروی بی بعیش و طرب
پور دوه کر هتو بیازی ما
کالچن آو حکم بر مه روے
سجده و مدح گرنه بر بهرام

پادشه گو بگنبدِ صندل
تام حاضر سین عروس عرب
اک الکس پٹ قیجان نوازی ما
ز شهنشاه خوش فنا نا گوے
هنتو نه کره توی کلام دل آرام

۳۲

سنھہ کرم پیتم در خواب	نگارا چھک ژہ عالمتاب
ولو پر مہر چھس ماہو	گدا بر خاک چھس شاہو
تلم نہدون مہ ژی دریاب	نگارا چھوک ژہ عالمتاب
صدالایان غلام احمد	چھو نا فرمان سوی بجید
کرم کرتس ژہ در ہر باب	نگارا چھوک ژہ عالمتاب

حکایت

درمن آسو برونٹھہ اک شاہا	صاحب تخت وصاحب جاہا
پکوابوتس سو دانشمند	درسخاوکرم سو خواہشمند
رام تس تخت آسو رامش نام	موج تس زیر خاک کردہ مقام
بیاک بنہتر کرون نسند مالی	طوق غم ہا برام گے نالی
دوہہ اکہ ژاوتس نشہ خرسند	ینہہ ناجن تسہ اژان فرزند
بیت ڈیٹھن وزیر سی در خواب	سر کھٹون ختمہ سان دراوشتاب
دپو وزیرن بہانوی سلطان	یہ چھو عاقل تہ واتناوہ زبان
وین علاج کرو تہوی بیتھو شاہ	گھژہ بیزارتس کرو ننہ کیاہ
پادشہ ایہ لدمن منز چین	روی موکندہ بہ ژہ اندو گین

دو سنن تمندن سپین دِ لتنگ
دپوسه اِک لاگه بو ژه سُرمه هنا
گهرښیُت چهوی ژهٔ خوش نَت ژئی اژ
چشمه ازدو دو گریه رهیه ژئی پور
سرمه لاگت اگرو دک دک دور
گوڈه تم لاگو پالنی گو غیب
دپوسه رامن عطا کرمُ کرنس
دپوسه یارن دویم مه افسون چهم
وتهه کرزه سویس پوڈوله ناوَن
بدپچهک دشمنس نه گریه کرک
جان گونه ہچهن فسون خوانی
دپوسه یارن نریم ونی بوچنین
نقش هرجا بور هنر پیشن
نادرات و عجایبات جهان
ورهی تام بر یکے صورت

گر کهه یاری نش بغیر درنگ
ژه وچهک خلق کانهه وچهینه ژه
دشمنس انتقامه خیطره گهر
بنه خوش چهوی نت ژه چهک منور
نن ژه سپنگ ٹکان هویدا ازدو
چهولنه از دیده پیده گوبی ریب
سرمه دان خوشیه جان و دل بربن
بندی چشم و خواب کره دردم
لیک یه نندره نش بو نوله ناوَل
دپوسه رامن فسونه دل مه برک
از هندس سو دوست جانی
در حد مصر اک لراه سنگین
کرمنوهی نت چهو صاحب تبیش
زیر هر نقش کرمنوی چهو نهان
وچهه بس نه سوایه در حرکت

[illegible]

لوٹپ ازسر پیٚس تہ بیاک چھپات | آیہ تِس گوٚ خجل بہ مخلوقات
کرٕ گوٚ بہر مالش گردن | بیاک دوگ پوٚپن پوٚسو برمردن
شاد و غمگین سارِ زٕل رٕحضور | ناگہان کیاہ ہنو یہ برد دستور
بلہ یم مشتہ پیٚس پی درپے | دشمن و دوست شاد و غمگین گے
برن دوہہ یوٚ وزیر دراین دام | ڈنو کہہ اخبارہ پادشاہس تام
شاہ حیران سپوٚن بلای چھہ کیاہ | طاقت دیوٚ آسنہ تھوٚ زاہ
ساحر و دیوٚ بندِ ین ساری | خبر واقعہ مہ ڈن جاری
پیش شہ آی سار افسون خوان | دیوٚ کٹہ نوی نہ کانِسہ گو امکان
درای ساری خجل شدہ زانجا | دیوٚ ساروی وچھان پوٚ انجا
ونونہ رامس نہ گوٚ سو لاگتِ زال | پٹ بوٚ ہنس بُرقہ تراو تم فی الحال
دیونہ دستور سی کری یوٚ داغ | زٕ بچن دل فلی تہ پھوٚن باغ
دیوسہ تم موج کرنہ کنہہ چارہ | داغ کرنس نہ گوٚ سو آوارہ
رامسی از زبان ونان یوٚ موج | موج رامن شفیق تس پٹ لاج
کر وزیرن سوٚ محرم خانہ | حرمن تس اڑون ستون یانہ
کوٚ بصید غزالہ یا چون کشیر | سرمہ درچشم کردہ آئن زبر

٣٥

[illegible]

خواجہ ازابی نہ بوزانان
باجہ وچھنس مہ فاش کرفوش ناپش
گوس رسوانہ ہمنہ دبرن گامش
ژنی دیونی مہ ازد خترن
دپوسہ گریان وزیرن ای مادر
چھتی دستور بر فہ پوش ہوکو
یتھ راتس کرت سو صبحی دراو

موج گاہندہ گوزہ ہم پنہان
واتناؤن بخانہ اصبحس
پچھنہ یتس کہنہ خبر بوانس ہم
دپوٹ دستورنی اجس ہنبہ بوز
تس دوسر دو گوزس غم دور
رامنی دپو یہ جان ہمونہ گران
کانہ اکنہ قسم بو ازد گران

رشتہ گونزہ کاسنک فی الفور
چندتن پیش خواجہ پیرو جوان
زیر برقع اسان آسوی رام
دپونہ خواجس ژہ روز خوش بغم
خوش سپون بیہ بازن سلطان
زانو رامن وزیر شد بدکام
پرنہ مانہر بدخترِ دستور
لزنہ دیوس اہٹس سہ تا بمقام
گیہ بیدار بیہ دروحشت
گیہ عاشق ہمش کلاما میوٹ
سفتہ کرمت سوختہ سفتہ کرن
دپوسہ ہتہ ای جوانِ خوش پیکر
ژہ ہاند ٹم بدگرگ کرت خامی
دپوسہ رامن بو صاحب کشور
قسم خن چہوسی بو ہاوان پور

بر فہ لاگت پگہ ابن ہم دور
وچھنہ بدشکل ہاپٹ بی ریشان
پرژنہ خواجس نہ ہم کرومن کلام
بیہ نہ زہنتہ دیوون بجرم
کرہ نوی ہتونہ کار ناشایان
خوانہ سلطانہ سندہ گیر دکام
بیہ درخواب گیہ بیخود پور
واتناؤن سہ ہم بجای رام
رامنی کر بیہ لس بہ نرمی گت
گرسہ ہم دل بروی اوتس یوٹ
بجو اہر ہمس سوختہ برون
کسوژہ چھپک گیاہ کرت مظاہر کر
ونہ گیاہ ننہ ماہبد نامی
بدمہ بیرم غرض گہری اظہر
شہ ہمبت بیہ زہ کرت نہ دور

وان چھوپتھ لو پردہ ننہ ازاز
سکھزہ باختم بدیہ جنت ساز
سرکھنتہ سوداغ غلام
داغ بس چھوس اولیک ژہ نام
سعبہ سر پال پیش تہ سوارام
بتہ وقتہ اوت بہ سرگرن بو آرام
بتہ بدخواہ ہو دوم دیار

تا کہ بدخواہ دامنس ہمش سرگرن بولالگن چھوک
ورنہ بنف دانتہ سر سربیا بو خواجہ الکن چھک
یاوتہ ہاسن سر بوکہ مہ راجہ بیمن شفد ونسک
بندہ چھوس ژہ خواہ مہ دیمبن بوسوال ونسک
ہمک انتہی خواہ مہ حیابو شاہ سربدارم
سکار دوان ان سر خواہ بدیہ خواجہ بو غلام

ذو کهه رامن جواب بی تاخیر | تیز و جلد و شتاب بی تاخیر
یام بالغ سیون هنتن ژلنوی | ازره راست ام هنون ڈلنوی
داغ کرمس مه برسرین نهان | یدُ یه پُز آسه بس گواه مه عیان
دپونه رسوا شوم کرُن اقرار | صلح دنهک کرت هتک تُس دیار
رامنی دیار نی سپن خوشنود | مدتهاه گونه فعل نا مسعود
هتو وزیرن کرون بابوی شاه | رامنی دپویه بیه گو گمراه
یام هُوبس مکُر هپو یاد پوان | گهژه امکان تُس بیه پهودوان
سی عمل کرو زیر ناپاگن | ون یهو لازم بشه ون یه سخن
برقه لاگت بشه کرون یه بیان | شعبده کره از نهان بوعیان
ننظر رود کرنه ام حرکت | زن شه با وزیر در خلوت
دو نوی سخت تم سپن در خواب | دیو رامن نتوت ان یه شتاب
دو نوی بین تخته سان کنشاه | رامنی تام شور تل غوغاه
بادشه گو وچهت یه شرمنده | حرم و خواجه عیش سازنده
فاسق و فاسقه سپن بیدار | شه و چهک بزرم می نه گو بیوار
شه غضبناک شد بماد رزال | کرُنه تُس یپ سٹهاه تم بدحال

پُرزه معلوم سپاں بوی عیاه
سرپیاره دتونهمه جای خود پناه
سروبین رسوا بو مجلسه اندر
رژه تاوی یه تیغ ون تُح تُح
ہنرو از رنج نہ ہمن ہمن سرتنه
صندل آلوده روی جامه
روی ہپلس
پُرزه تاوان
سرزه نهنده بین ولس
زیر یایی پدر و دل آرام
در نغل باک ار تو سو
دوره رُس نار و نزدون
وصلکوی آب

۳۷

بوسه
درهمه موصول
رامنی مرکمه
تازه از آغاز
بم زه بپر کار

نایب خود کردوان سود در نخل
وعده کوه باندرام دیوُ دانال
اننه در عقد ذکر مدبر
کرنه از ہنر خوب پیستی تم دوره
یعنی بانوی شاه
زنخ و نه خفتهه پروم
یه ہمرفی خوش
هم یکاب

بیوٹ بر تخت رام بادل شاد	ملک ز عدل خود کرون آباد
تخت و کرسی کرون ز صندل چپ	علم و چتر و جامه زانگون خوب
ټوټ تهاوان آسوسی صندل	چهو صفت تنت سٹهه کرون بعمل
صندل آلوده دلبران به سخن	ختم کرد ژنه دلبرس تنه تن

در آمدن بهرام روز جمعه بکمال سرور در گنبد کافور و آراستن بزم با دختر بادشاه خوارزم

جمعه دوه ژاو کرده جامه لوز	پای تا سر گنبد کافور
در همه روز کرنه شادی بزم	بیت لس آی عروسک خوارزم
پادشاهن دپس بگو تو سخن	تاشود پر خوشی به خاطر من
دپوسه نمه آسمان تا بر پا	پادشه آتس دشمنت در پا
ونه بوچونکه حکم سردارم	بوز منو چهوم یه دربان آرزم

غزل از زبان عروس خوارزمی

بهته ساهتاه میانه جانانه لولو	چهس بو دیوانه ژی داو جانه لولو
بهر خدمت روزت بو ایستاده	کیه ژه وهم تی بجا آنه لولو
یدبو چانس خدمتس چهسنه لایق	عفو تقصیر کر بو کیاه زانه لولو

حکایت

٣٩

وقتِ سعد آسو پر زنان سو حکیم
کرنه ترامو لیو زبر صورت
حاکمس ڈال تم نین صورت
حکم کر پادشاهنی لشتاب
موکلت کامنه تنت کهه سو بهان
عادتِ شاه آسو نفرت زن
هیچگونه بزن و فائی نه
پیش شوهر دوان زنیکی لاف
بوره ناوُن وزیر قصهٔ زن
آسه بیت جایه مرد دانا دل
کوٹه وال دوره دوره چهوی تیران
پهوک جوان جان چهی کر بوزه نکاح
وارث ملک آسنوی بهتر
زنِ صالح بخود زه یار کرون
رٹ یکت پادشاهنی دردل

سنگ بش نش بنان آسن کلیم
اسه ون سی محال بوزت کت
آزماوُ تمنه گنج دتنس تت
لاگه ناوُن یه بر مقامِ خواب
کنهه نادروان بو سُواسان
هیچگونه ززن کران نه سخن
کامه اندر بتس صفائی نه
بنه کنه بدعمل ته دل ناصاف
چهوم منه نفرت نه تم دلس یه سخن
گهٹره کنه نش زنانه پادر گل
هیچ زه ژوره ژور مانیران
بنه اولادت اندر چهو فلاح
موجب آن دوسه نکاح زه کر
زن بد دوز نر زدار کرون
ژهانڈنه کڈنه زیرک وعاقل

بیم در خنده آیه آن صورت
پادشه پوستشاه در حیرت
صحن لش سه آس راحت جان
جای کرنس هوی شتربانان
بیم سخن با صنم کرن نه عیان
بیم پون خال کرز راز نهان
کرنه بنو اهش بو مجلساه درروز
کره امروز کیا دوها فیروز

کس وچهان پیچوم بم بازدی دن
پادشه پیچوم بیاکی وی کمون
نکمه شه پوش وچهمن آن بیا
کرنه نظراه آیه نس اندر
بوت پیون واره وچهه درآینه
دیو پهن نس زه ماه آینه

گهنه سیتي زباي تا سرتم	آسه پر زر و سیمه گوهر تم
شمع ڈلیشت سپون سو پروانه	پریه وچهتي سپون سو دیوانه
برسر تخت هر چهار نین	رونق تخت بخت وار نین
لهو ولعبا کرون نین سیتي	ناز بازی کرن نمن سیتي
اک ازان چار یار کرنه پسند	آس وار اسه یار شکرخند
بوسه وار اکنار کرنه امس	پوشه گنداه بروی دتونه نمن
گیه از ضرب گل سه گل بیهوش	پادشاهن سه وچهته تلنه خروش
پادشاهن یه کرته براین عقل	آیه در خنده آن طلسمی شکل
شاه حیران سپین نه وزه سه صنم	نظراه هیره بون کرن دردم
در نظر تام آیه لش تمثال	یه چهو بیگانه ولنه بت فی الحال
قهقهه بیه نن سپون زران نقش	تهاو شاهن بدل نهان آن نقش
شب باآن نازنین کرنه بسر	جای لش کرنه جانب آخور
منگه ناون دوهم بت مره وی	لسنه بازی کرن بروی هوی
رٹنه دربر پشت لش فاقم	تهونه زیج دپونه بارخاران چهیم
تار فاقم سینوم ماره گیس	تام بیه خنده آو تنت نقش

۴۰

منگه ناون پچهٹ بالو هم
نه وچهان پچهٹ صنم سرخ
نه وچهان سنظر سکاشانه
کهمن زیج سر سو سکاشانه
بلبلن پنبد سو رخشت درو
کره یه ضیا کنرت تت پهلو

پهون نهشت اوپش کران لو یی بیک
آن نکهتن ازدریا لعبت هم
گنداه دراب چوش نمن نقش نبی بروی حسن
نه وچهان چهیرم پهای
سونه والی کرننی نقش نران زان
نقش تت اندراب سکمه و بیپ بروی
دراب سکمه ناهی پچهپ هس ونی کرون نهان هی
ختیمر دیونه زه سپیت بت

منده چپان چهسته تام اسونقش
بیه مشغول گے بعیش و بناز
آو واوانه ناو بالعبت
گیه بیهوش پیه زن بیجان
تام شاہن چهکین بےوی گلاب
کره ناؤن مقام آن دلجوی
کالچن شاه گو بجاے نشاط
آیه باصد ہزار پیرایه
عاجزی کرنه وار یا شاہس
در رضائی پادشه ہمه شب
پادشاہن بدل دتون بیقرار
چهه بڈن ہنره کو ره بختاور
دیونه ترلوئی مه چهم سٹهه ہمه جان
از گدایان و بینوایان سے
ساده گیه سیت پز کرون کذب

پادشاہس بدل اکُ گوظن
حوض فی چهنی سه مه برون شد باز
فاٹون ژاو تام لسن ہیبت
اسو طلسمن ته وچهوشہن در آن
موژن اچهه ته گے دوہس سراب
درمقامیکه بود جانب جوی
ماہ چارم روانه شد به بساط
ژایه شاہس نشه ذوق بایه
ازخوشی تم نین سه پٹ گاہس
واتناون بسر بناز و طرب
آسه تزن ہفتی بہر سه نگار
ناز پرورده نازک و دلبر
چارین چهنه لایق و شایان
اثر بندگی توہی دروی
بغلط کذب تم کرون صدق

۱۴۱

پھون غلامان سہ ایستادہ متس
آسو تہ لالان نون تس زخمن
میل نتن کین کرون ہمنہ تہ شہن
بندی کی صدقہ یارہ قربان گس
خدمتہ کرنہ خاصہ پادشہس
کر عروسان سہ اتھس مروکھ
او پکہ پتھ یار معشوقہ

نفرت او چھون زیادہ متس
داف تراون پو سابقہ تس نش
کنہہ کنی و آسہ منتری خواہش
وزہ پہلوی شہ ایشہ ایشان
کرنہ زاری انجاق مستان
زیب و زیور یہ آسو تس دربر
دور ساروی کرون سلطان اکبر

اوسہ والس لنشہ چھ بیچالان
وتہو سو تہند زلفنی کرس تم تھف
قافمہ سیت رنجہ گیہ لتس تہر
یہ وچھت شاہ گو بگاہ خواب
اوسہ والس لنشہ رماسہ گرِہت
گو پکہ شاہ سوی آن مہروی
رود آکھت تھونگت بدل ہشار
بون وست آیہ وزہ سہ اڈراتن
اک سو آسو لتس بباغ کھٹت
دورسی گیہ تیرہ کوی پرتاب
کہر تھس ہٹ بلہ سہ واڑ اپور
اجدرن زن سہ مہ رٹن تم تل
گاڈوی نش بروی آتن نر
یس اسن صورتن تھس نش ترا و
پادشہ گو وچھت دوان بمقام

آیہ تم فرش کرسو از پالان
زیر پا خار مالز سن تم جف
گل کرون خستہ خار لتس بستر
ڈاف تراون نہ آسو در تب و تاب
آیہ پہلوی شہ سہ ژایہ ژھپت
کہ مقامش نمو دجانب جوی
سیت لتس آن عروسئ مکار
برلب جوی جامہ کڈ نہ زتن
آیہ تر زیر سینہ نٹو سہ رٹت
وچھنی گوس شہ پتی درآب
حبشیس اکس سپین سی جور
فٹہ نہ ناوہ ہندہ ژاس خلل
پردہ شرم وچھہ رچھن کیاہ در
معنئ خندہ از تبان تم ماو
پتہ واژس سہ جنت بد فرجام

رود استادہ بہر طاعت خدمتی
آسن لالان انجاق صحبت آسی
شہ وچھان یہ حال سہ بدبوس
اسہ سیت زیادہ زیادہ ہمنہ نہیان
امہ ساروی جائے وچھن ہی جان

آسن تن اون تھہ خیال لتس الوجود
یار سا قوی و عابدہ و معبود
شاہ دوزنہ عصمتش سہ حال وچھت
دوہ دوہ وزن سر انتظام بدی ہمہ کس کمال وچھت
دلبرن خاوس شہ ہمہ مرزونہ آن
سخن شہ نہ خام سر نہاں شہ درو

دوشوی وانگہ جامہ کافور
درعبادات سے روشنی تر بود
تہ بپایان شد سفید نامہ تنہد
زانسبب شد سفید جامہ تنہد
قصہ خانونہ ونوبہ باہم امر بکام
چونکہ حسبہ امر زندہ تیوہ ماہست
عیش وعشرت گرہ سی انواع تیزان

سو چھو درباغ ازبتِ غدّار
پننی وقتہ آیہ گیہ رُوان
خام گرُ آسو پوپس اندر آب
نیکسی نہ بدس مرُن ہر کس
بوزبیہ ترِن زنن شہن کیا کرُ
بس زگل آسو وانمت آشوب
قیچہ سینی زٹن بہ بندہٕ خر
کہن غذاتس تہون مقرّر جو
تلخ جو کہت گھڑان آس حزین
وتہرن پٹ کنڈن سہ ازقاقم
سہ حوالہ کرن باشتربان
بوی بدلس کہان بو بدماغ
چارمی آس لبہٕ زشہوت پاک
پاکیہ سیت لبوستھہ متہ باو
عہد شاہن گروس شیٔ چھک ہتو تام

تَل گُلس گو بجا اُنِ گفتار
ننروانتِ سپن تہی ازجان
موتگی مو کلن رٹن سہ شتاب
بد بدس روزہٕ نیک پنٹ نکیس
بدبی گرُ سوپان پانس فرُ
دجنہ آن ماہ ہیچو کاہ یکوب
بہ سپردہ تہون سہ بر آخور
دمبدم آسو لس سو مرگِ نوَ
باد آنان سہ نعمتِ شیرین
بیس دپان آس رنجہ نشتہ مہ ہہ بوم
اوتہ منگن دوہی سہ آس ڈُوان
باد پاوان سہ آس عنبرِ باغ
ازہمہ حُرم آس عصمت ناک
بانوی بانوان کرن لس ناو
کرہ نہ زہ بو بیاک زن تتو تام

درجہان بو دشاہ عالیجاہ
عاقبت راہ گور او شد چاہ
غزل یہ بیوفائی دنیا وبیتن دل لولُل

رڙن موڊو اين بدو سست	ڙهڻن نش نش لسي نڪو سست	ونی کوتاه ڇهونا هموار
هو الباقي ڙه ڪرتن يار	ڪرهي ناگه پتو بي جان	به گردون اژدها پيچان
دنوي آزار تن ڇهوي ڪارَ	ڪرن ڪم گور اندر گور	سهين پايال مار و مور
نصيحت ٿهي ڪن دارَ	سٺه آئي شاه عاليجاه	بزاري ڪم ڙهڻن در چاه
يقين زانن ڙه ناپيچارَ	مسافر ڇهڪ مه گر تعمير	ز تعميرات دل برگير
گهر ملڪ تر اون همه زڪارَ	صراط المستقيم زان	بدل ڪر با لبڪ ايمان
بجاان گفته سرڪارَ	رواني ڪونه ڇهڪ پيچ هي	ڙه بروِنه برونه قافلم درائي
ڪتهو لاگت ڙه دو ڪا نذارَ	بحق راه محمدؐ ٿهي	احد پنهان در احمد ڇهو
فکو ٿهه واله و نوسوي بارَ	بجان و دل ڙه پر صلوات	بسوئي سيد السادات
بحشر تي ايئي در ڪارَ	بهردم ياد مولي ڪر	ز قرآن ڪل شيء پر
خلاصي ڙهي لبڪ ازنارَ	هو الباقي ڙه ڪرتن يار	گر ڙوان ڇهوي راه منزل دور
وليڪن زاد ره ان پور	غلام احمد ڙه لگيو تار	هو الباقي ڙه ڪرتن يار

بيان رحلت پادشاه بهرام گور و از چاه به بهشت رسيدن او

اهل تاريخ نامه بهرام	پئي گراني ز رحلتش ارقام
صيد گوران سٺه گراني آسو	گور از دور او وڏاني آسو

بیت تسس ہیو طاقت بر کدمس شکم نیکلان از دماودم
ییٔن آکهاه چهپانه نشان شج
بیژنه پدلدی سوخاک سب
خاک سپر امر واریا چهان ہک
خاک از خاک نجیپن آہاب
سمع ودان مُدلان لسبرم بات
زانگریان بجانه از سر غار
زانگریان پیرِ رحلت شاه
سیونهٔ کلالانهٔ پیر جامه سیاه
آس نالان نال جامه الاالت
آسمان جامه نامُک الاالت
زانه سوی یا روزه بیوخبر ازال
سینی لس ہیو سُر توی غیر ازال
ساته ساته وچینت چهپانه وُچال

یُدزمین آسهی خرابُ ذلیل	پر زنان آسونت سوا زده میل
زیرِ پا چاه آسنه تنظر	انُ سوگو از قضا لبُون نه خبر
لیک تقدیرہ نش ہمه دانا	ہیچو نادان و دیده نابینا
درچه گور اہل زور گرهان	شیر گورس نشه چومُور گرهان
بُقه تراوُک سپاه آئی ہمتِ	شاه ازچه کڈون رزه لمتَ
آفتا بیکه شد نهان درخاک	کهالهِ کسُ نش سُوآسه یُدچالاک
آسونه چه سوآسو غارِ طویل	پای تا سرِ سنزتمکُ اک میل
آوخا دوزخا ہوی سُوی آسو	آبه رستوی سِبه کہوی سُوی آسُو
برانهٔ گوہه وارِ یا دچمن نه چپ	از نهایاتِ شان سخن نشه مُدپ
گرُ وچهوکِ ریزه گومتوی ازجان	وکهلس منز سرمه ہیچو چهو گرهان
اڈجه ریزن منزی توجک بسته	غمکی نیره گوک دلِ خسته
لیک نیبارِ شهسُوارِ تمن	کهن کهنی آونه زغارِ تمن
کهنه نش منز کنه کرک نه درنگ	زُڈو کهه خاکِ سیاه تا فرسنگ
تیوتُ سن کهنو کهه گو ہویدا آب	مطلبُک ناگه راد گو نایاب
سارشکروِ دان بویه غمناک	گنجِ پوشیده دراونه ازخاک

۴۵

صاحب ادولیت آئی بدور
دوره کرای روانه سگی درگور
پانه بیس وشت خاکی چهوی نمین
یره کت کتو سوخانه سنگین
ورنه دیوار ریزنی ننوبان
مردی کیاه سنازه ول لوبان
ازته دوره پیه یمه ہیو قانی
رودتر یمه سوی اوست ازمکانی
والی مجطوی سیلاب
ناسم درخانی خاکه گر تراب
رستمو ہت آسمان زمین شغان
زتر گرن بیریا ماندان
کرز نا ایتی تراره ابی
رب اغفره دین وکت

نیکبخت سوی چهویس به نیکی گو
بس اکها آسه ممسک و بدکار
نیکیا تهاوپت گنوبی جاری
سخن نیک در سرای سه پنج
گنج نیکی جواهر احسان
چانه باپت چهه یاریم در شور
سیت درخاک تور کاهنه ایه نه
یار گرتن خدا ژه تراو خودی
نیکنی سیت پک بنک ژی نیک
بدنی سیت بد پکک بد چهوک
منز گلن بد پهک لبک خوشبوی
بنده احمد ژه دل لحی کر بند
حب جانی مشایخن هند تهاو
بد محبت تهوک به شیخ و شیوخ
ٹاٹهه تهاوک ژه دوستان خدا

بد کرک خلقنی دپن بد بو
زنده آست سو مرده هوژه شمار
آفرین تیهوژه پٹ کرن ساری
یاد روزان چهنی جواهر و گنج
چهو بگنجین و درج دور زمان
قبره نامت پنن و پرپس گور
غمکوی بورچانو کاهنه هیه نه
سوی ژه بخشی حیاتی ابدی
نیک سپنک اگرونک ژی نیک
ددنی سیت بد پکک دد چهمک
یک کنڈن منزنک اذاهر سوی
رسنه باشی بناشی اندر هند
مهر شان هیچو تاج ته گند آو
در همه کار بس لبک ژه رسوخ
چهاو گل ژی ز بوستان خدا

از کرامات شمس و ... سهیمه
سر رمه با این چمن دوستی نیه
سرو از فضل حق تمام سے بین
شنته میر حضرت خسرو دهلی
راوی این کتاب شفا و اقف نفی جلبا
در صدف این ریختہ ... باب

پهنه بوزان قافی و مضمون
نه باواز خوش پران چهه کتاب
زان سبب زهت ونم مه این قصه
زیر کی زهن مستراو نهی بالکل
این زمان بس گلند در بستان
زلف و خالس اندر دنم نه طول
پهم مه امید داهن هنز بیی
غور کرهی قلم کرن جاری
شاعران زمان تهی گاتل
دیج درد قران خود کردند
بیت وارا و پهم منت زوری
دن گرهن اوره جوهر معنے
یاری حق مه پٹ ضعیفس واز
محض از لطف حق کروم یه درست
پهم رساله مه پانزده ومنت

فوطه گیاه گوته گیاه در مکنون
خنده کر کر پران شتاب شتاب
زیوٹ نزاوت ام مه این قصه
بس شوی گل اگرژه چهک بلبل
بیغرض بلبلان برو گویان
زانکه از طول دل گرهن چهه پلول
نته یت شو به تم کرن تته لے
در خطا و زلل مپٹ ساری
بیت هت اوستادنی هند زل
نیهو دین مرد در سخن مردند
مال بیگانه سیت گیاه بورے
درج طبعس یه گوهر معنے
راهی دل معنین بخفس واز
نته در شعر میا نو قوت سست
تم بسلطان جمجمه المنت

سر نه کرون ... نوای خوش گفته
بلبل ... شعر جان افزا
خسرو ... معنی افزا
طبع او ... این کتاب نوی
سست ... داده نوی
زبان ...

۴۷

بس لطایف و عجیب و غریب
نامه ... عجیب و غریب
رحمة الله بروح او بادا
پر مه فیض و فتوح او بادا
رحمت رهنما ... خاص گره
... روشن ماه

عقلند و ... جنت پشت ۱۳۲۶
پیلک تاریخ ... گشت ۱۳۲۶
نامه اتمام ... رجب
از ... بکفت عجب
... تاریخ ... از دور
معاف ...
بست و ... تمام شد این قصه
روز ... وقت عصر

یا الٰہی بچار مذہب دار
تو ثابت دار
یا الٰہی به آب جود و کرم
نامه جرم ما ژه زری قلم
یا الٰہی غلام احمد نام
آمرزی نش ٹهینکی کرم تمام
بچهوم سهم جن یار ماڑی پهول
بوی گران خاصه کار ماڑی پهول
محبت بمنز ٹقیع گناه
چهوم ژه نش روز حشر پناه
پس کرم آسی محبته لوی
کاس وس وس می ژه محتاجی

۴۸

باز از لطفه سپون الهام   قصه بهرام گورنوئی گو تام
صاف پاٹھی ژه فکره تار شمار   ۱۳۲۶ سه صد و بست و شش فزون هزار
مه نظر کر باین حدیقه بہشت   ناوئیت آو خاصه بہشت بہشت
تازه دلہا گهرین باین بستان   راز بوزن ازٹن باین بستان
گونه گونه چهه گل درین بستان   لاگ بلبل بجان برین بستان
لله الحمد تازه پهول به چمن   نہا و منت به باغه وال بمن
گل نه گلزار منندوی ٹشی زان   جان جانان وچهون بدیده جان
یارب این نامه پیش هر مقبول   از کمال کرم ژه کر مقبول
لطف تو بر غلام احمد باد   بالنبی و آله الامجاد

مناجات بحضرت قاضی الحاجات

یا الٰہی بو چهوس سٹهه بدکار   عفو کر تم گنه ژه چهوک غفار
یا الٰہی بو عیب دار چهوسی   پرده کر تم بو پرده چانه وسی
یا الٰہی رچهوم ز قهر و عذاب   نارسی هارنتم ژه رحمک آب
یا الٰہی باحمد مختار   بخشتم هم بچار یار کبار

کریمه وادس دواڑه یا الله
کریمه حاجت رواڑه یا الله
رحم چاڑوی نجات میلوی او
ارحم الراحمین چاڑوی ناو

تمام شد
حسب فرمایش تاجران
نامی غلام محمد و نور محمد سرتیج
خفی سرشمیری تاجران
مهاراج بنیر سنغیار ایسر سنگ
بماه شعبان ۱۳۲۶